

Brusel 16. prosince 2024
(OR. en)

16933/24

EJUSTICE 75
JURINFO 18
JAI 1879

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel: Generální sekretariát Rady

Příjemce: Delegace

Č. předchozího
dokumentu: 16593/24

Předmět: Závěry Rady o využívání umělé inteligence v oblasti justice

Rada pro spravedlnost a vnitřní věci schválila na svém zasedání konaném ve dnech 12. a 13. prosince 2024 závěry Rady o využívání umělé inteligence v oblasti justice. Znění schválené Radou je uvedeno v příloze.

**ZÁVĚRY RADY O
VYUŽÍVÁNÍ UMĚLÉ INTELIGENCE V OBLASTI JUSTICE**

I. ÚVOD

1. V posledních letech se umělá inteligence (dále jen „AI“) výrazně vyvíjela a stala se čím dál rozšířenější. Podstatně narostl její význam pro justiční systémy členských států. Tento vývoj představuje pro justiční systém značné příležitosti i výzvy a zdůraznil potřebu a včasnost nově přijatých politik.
2. Evropská unie a její členské státy jsou zároveň svědky neustálého vývoje právních, operativních a technických řešení podporujících justiční spolupráci a přístup ke spravedlnosti v přeshraničních občanských, obchodních a trestních věcech. Pro zajištění rovného přístupu ke spravedlnosti v celé EU je obzvláště důležitá přeshraniční spolupráce mezi členskými státy při sdílení získaných poznatků, osvědčených postupů, odborných znalostí a informací při úspěšném začleňování AI do jejich příslušných justičních systémů.

3. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (dále jen „akt o AI“), je prvním komplexním legislativním nástrojem na světě, který AI reguluje. Akt o AI klasifikuje systémy AI pro některé aplikace v oblasti vymáhání práva, spravedlnosti a alternativního řešení sporů¹ jako vysoce rizikové a podrobuje je souboru požadavků, jako jsou postupy posuzování shody a kontroly, s cílem zajistit vysokou úroveň důvěryhodnosti.
4. Závěry Rady ze dne 9. června 2020 o utváření digitální budoucnosti Evropy² upozornily na výzvy, které přináší větší digitalizace evropského hospodářství a společnosti, včetně AI. Závěry Rady ze dne 13. října 2020 o digitalizaci nazvané „Přístup ke spravedlnosti – využití příležitostí, jež nabízí digitalizace“³ zdůraznily význam digitální transformace pro zvýšení účinnosti a účelnosti justičních systémů. Závěry Rady ze dne 20. října 2023 o posilování digitálních kompetencí pro ochranu a prosazování základních práv v digitálním věku⁴ se zaměřují na posilování digitálních kompetencí jednotlivců a odvětví, která jsou klíčová pro obranu základních práv, jako je spravedlnost, jakož i vytvoření bezpečného digitálního prostředí, v němž jsou řádně chráněna základní práva.

¹ Zejména systémy AI určené pro použití soudním orgánem nebo jeho jménem na pomoc soudnímu orgánu při zkoumání a výkladu fakt a práva a při uplatňování práva na konkrétní soubor skutečností nebo pro použití obdobným způsobem při alternativním řešení sporů; (Akt o AI, příloha III odst. 8 písm. a)).

² Závěry Rady o utváření digitální budoucnosti Evropy, 2020/C 202 I/01, Úř. věst. C 202I, 16.6.2020, s. 1–12.

³ Závěry Rady „Přístup ke spravedlnosti – využití příležitostí, jež nabízí digitalizace“, 2020/C 342 I/01, Úř. věst. C 342I, 14.10.2020, s. 1–7.

⁴ Dokument 14309/23.

5. Evropská strategie v oblasti e-justice na období 2024–2028 nastiňuje strategické a operační cíle, určuje opatření nezbytná k dosažení těchto cílů a vytváří základ pro monitorovací mechanismus pro účely sledování pokroku v projektech a iniciativách předložených členskými státy nebo jinými zúčastněnými stranami. To zahrnuje využití pákového efektu inovativních technologií pro podporu dosažení vytyčených cílů. Strategie navíc uznává, že digitální transformace je spojena s potřebou určit konkrétní a vhodná opatření, která lze přizpůsobit výzvám a příležitostem vyplývajícím z AI a dalších nově vznikajících technologií.
6. Ve svých závěrech ze dne 5. března 2024 o uplatňování Listiny základních práv EU: zvyšování důvěry prostřednictvím účinné právní ochrany a přístupu ke spravedlnosti⁵ vyzvala Rada Komisi, aby zajistila, aby všechna její opatření týkající se zajištění účinné právní ochrany a přístupu ke spravedlnosti zahrnovala hledisko základních práv, a to i využitím příležitostí, jež nabízí digitalizace.
7. Agentura pro základní práva zveřejnila studie a zprávy o příslušných souvisejících tématech, jako je zpráva nazvaná „Správně zvládnutá budoucnost: umělá inteligence a základní práva“⁶ a zpráva nazvaná „Algoritmické předsudky – umělá inteligence a diskriminace“⁷.
8. Řada mezinárodních organizací rovněž přijala významné dokumenty v oblasti AI. Zvláštní pozornost by měla být věnována:
 - a) Evropské etické chartě o využívání umělé inteligence v justičních systémech a jejich prostředí, kterou vydala komise Rady Evropy pro hodnocení efektivity justice (CEPEJ)⁸; spolu se souvisejícími pokyny CEPEJ pro využívání AI v soudnictví,

⁵ Dokument 7127/24.

⁶ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/artificial-intelligence-and-fundamental-rights>.

⁷ <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/bias-algorithm>.

⁸ <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>.

- b) doporučení Rady Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj o umělé inteligenci⁹,
- c) rezoluci Rady OSN pro lidská práva (10. července 2024) o podpoře a ochraně všech lidských, občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv, včetně práva na rozvoj¹⁰, zejména jejím ustanovením o nezávislosti a nestrannosti soudnictví, přisedících a hodnotitelů a nezávislosti právníků,
- d) Rámcové úmluvě Rady Evropy o umělé inteligenci a lidských právech, demokracii a právním státu¹¹, jejímž cílem je zajistit, aby činnosti v rámci životního cyklu systémů AI byly plně v souladu s ochranou lidských práv, demokracie a právního státu¹², a
- e) závěrečné zprávě poradního orgánu OSN na vysoké úrovni pro umělou inteligenci o správě AI pro lidstvo¹³.

⁹ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>.

¹⁰ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/120/36/pdf/g2412036.pdf>.

¹¹ Řada smluv Rady Evropy – č. [225], [Vilnius, 5.IX.2024].

¹² Je třeba poznamenat, že EU tuto úmluvu již podepsala.

¹³ https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/governing_ai_for_humanity_final_report_en.pdf.

9. AI má obrovský transformační potenciál. Její využívání může usnadnit přístup ke spravedlnosti a zlepšit včasnost, účinnost a účelnost soudních řízení. Konkrétněji řečeno, může pomoci mimo jiné s určitými běžnými nebo pomocnými úkoly, například s provedením jednotlivců právními informacemi, plánováním jednání, rezervací soudních síní nebo zabráněním opětovné identifikaci dotčených osob anonymizací¹⁴ či pseudonymizací¹⁵ soudních rozhodnutí, v souladu s pravidly pro ochranu údajů. Tato zlepšení soudních řízení by mohla být přínosná jak pro jednotlivce, tak pro podniky v EU. To by zlepšilo právní systémy EU a členských států, a tak přineslo Unii konkurenční výhody.
10. Některé další případy použití představují větší rizika. Justiční systémy by však měly v takových případech použití AI i tak využívat, a to s vhodnými zárukami, neboť má potenciál významně napomáhat práci v justici, například při shrnutí soudního obsahu, analýze judikatury, navrhování textů, poskytování tlumočení v reálném čase, zpracovávání hromadných žalob nebo podpoře při rozhodování.
11. Důležité jsou iniciativy v oblasti výzkumu a inovací zaměřené na pokrok ve vývoji systémů AI, uzpůsobené v souladu s právem EU pro zvláštní právní aplikace. Klíčem k podpoře inovací a pokroku v této oblasti je spolupráce mezi akademickou obcí, průmyslem, justičními nebo jinými veřejnými orgány a odborníky z praxe v oblasti justice.
12. Nesmírně důležitá je rovněž potřeba dalšího vzdělávání právníků a administrativních pracovníků justičních orgánů zapojených do soudních řízení, zejména s ohledem na AI a další technologický vývoj, na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU.

¹⁴ V souladu s 26. bodem odůvodnění nařízení (EU) 2016/679 (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

¹⁵ Podle čl. 4 bodu 5 nařízení (EU) 2016/679 (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

II. ZÁVĚRY RADY

A. OBECNÁ VÝCHODISKA

13. AI by v oblasti justice měla být využívána při plném dodržování Listiny základních práv Evropské unie a v souladu mimo jiné s aktem o AI, obecným nařízením o ochraně osobních údajů¹⁶ a směrnicí o prosazování práva¹⁷, aby byla zajištěna transparentnost, odpovědnost a dohled, které zaručí, že systémy AI budou důvěryhodné a bezpečné a že jejich používání bude respektovat základní práva. Tyto závěry jsou v souladu s požadavky na navrhování, vývoj a používání systémů AI, jak jsou stanoveny v aktu o AI, a nevyjadřují záměr jít nad rámec těchto požadavků.
14. Účinný přístup ke spravedlnosti zahrnuje právo na účinnou právní ochranu, právo na spravedlivé a veřejné projednání věci v přiměřené lhůtě, presumpci nevinu a právo na obhajobu, zakotvené v článcích 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie. To jsou klíčová kritéria pro navrhování, vývoj nebo používání systémů AI. Přístup ke spravedlnosti by měl být zaručen všem, a to i v situacích, kdy jednotlivci nepoužívají nástroje nebo služby IT nebo se nacházejí ve zranitelné situaci.

¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES, Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1.

¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV, Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 89.

15. V souladu s aktem o AI jsou pro etický a odpovědný vývoj a používání AI v oblasti justice nezbytné praktické a uživatelsky vstřícné pokyny a normy. Tyto pokyny a normy by měly být založeny na koordinovaných výměnách a spolupráci mezi Komisí, členskými státy a příslušnými zúčastněnými stranami.
16. V rámci soudního řízení a alternativního řešení sporů může být AI využívána jako podpora při rozhodování, ale neměla by je nahrazovat: konečné rozhodnutí musí i nadále přijímat člověk. Používání AI v tomto kontextu je obvykle považováno za vysoce rizikové, a mělo by být transparentní, umožňovat patřičnou sledovatelnost a vysvětlitelnost a mělo by podléhat lidskému dohledu. Zásadní je zajistit, aby tyto zásady byly zohledňovány a posuzovány jak ve fázi návrhu, tak během celého životního cyklu systémů AI používaných v odvětví justice.
17. Kromě toho je zajištění dostupnosti velkého množství kvalitních údajů klíčové pro vytvoření prostředí příznivého pro vývoj systémů AI s přidanou hodnotou.
18. Důležitým faktorem je dostupnost anonymizovaných nebo pseudonymizovaných soudních rozhodnutí, neboť v oblasti justice umožní využívání aplikací AI, jež vyžadují rozsáhlý přístup k těmto rozhodnutím, aby bylo možné provádět jejich analýzu, zejména ve fázi trénování systémů AI.
19. Rada vyzývá Evropskou síť pro justiční vzdělávání a vnitrostátní orgány či subjekty odpovědné za justiční vzdělávání, aby zohlednily potřebu odborné přípravy a posílení digitálních kompetencí justičních pracovníků s cílem připravit je na digitalizaci justičních systémů, zejména na používání AI v oblasti justice, přizpůsobit se vyvíjejícímu se právnímu prostředí, snížit nedostatky v oblasti digitálních dovedností a posílit povědomí o příležitostech a rizicích, které systémy AI používané v oblasti justice představují. Měly být dále rozvíjeny a aktualizovány stávající nástroje v oblasti odborné přípravy zaměřené na digitalizaci justice, včetně AI pro justiční pracovníky.

20. Rada podporuje sdílení informací a spolupráci mezi členskými státy, pokud jde o využívání AI v oblasti justice, a to i prostřednictvím stávajících platforem, přičemž se zaměřuje na prioritní témata a přispívá k cílům stanoveným v Evropské strategii v oblasti e-justice 2024–2028. To by umožnilo určit případy společného využití a jejich očekávané přínosy, výzvy, které představují, a oblasti pro zlepšení.

B. VÝZVY KOMISI

21. Komise se vyzývá, aby dále prozkoumala potenciál AI v oblasti justice a aby byla členským státům nápomocna při provádění aktu o AI.
22. Komise se vyzývá, aby podporovala odpovídající financování výzkumu, vývoje a používání AI v oblasti justice s cílem zvýšit celkovou konkurenceschopnost EU a jejích členských států v celosvětovém měřítku a omezit administrativní zátěž, pokud jde o přístup k možnostem financování z prostředků EU.
23. Těmito závěry Rady nejsou dotčena jednání o víceletém finančním rámci na období po roce 2027.
24. Komise se vyzývá, aby podporovala členské státy při výše uvedeném úsilí v oblasti shromažďování a sdílení informací.

25. Komise se vyzývá, aby v rámci svých pravomocí vytvořila a provozovala společný „soubor nástrojů AI v oblasti justice“ a aby při tom zohlednila možné synergie s již zavedenou „platformou AI na vyžádání“ a dalšími iniciativami EU týkajícími se interoperability a sdílení zdrojů a znalostí souvisejících s vývojem, zaváděním a používáním systémů AI. Tento soubor nástrojů by byl rezervoárem případů využití AI (zejména aktérů, rozsahu, cíle, účelu, funkčnosti, scénářů, očekávaných přínosů) a nástrojů v odvětví justice. Nástroje AI, které mají být do souboru nástrojů zahrnuty, ať už byly vyvinuty s financováním EU, nebo bez něj, by mohly být zpřístupněny všem členským státům. Tento soubor nástrojů AI v oblasti justice by mohl podpořit vytváření společného základu a případů využití mezi členskými státy, pokud jde o přeshraniční využívání nástrojů AI v oblasti justice.

C. VÝZVY ČLENSKÝM STÁTŮM

26. Kromě souboru právních aktů a politik na úrovni EU určených k posílení justiční spolupráce a přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních občanských, obchodních a trestních věcech se členské státy vyzývají, aby ve vhodných případech využívaly nová digitální řešení včetně AI s cílem dále zlepšit efektivitu, spravedlnost a nezávislost soudnictví a aby tato řešení zaváděly do svých justičních systémů.
27. Členské státy se vyzývají, aby prozkoumaly potenciál neustále se vyvíjejících systémů AI a zároveň zajistily jejich soulad se základními právy, pravidly pro ochranu údajů a dalšími platnými právními předpisy EU.
28. Členské státy se v souladu s Evropskou strategií v oblasti e-justice 2024–2028 vyzývají, aby spolupracovaly a sdílely informace o využívání AI v oblasti justice, jakož i o nástrojích AI, včetně základních prvků souvisejících s těmito nástroji, jako je konfigurace nebo popis jejich fungování, a používání softwaru s otevřeným zdrojovým kódem.

29. S ohledem na informace obsažené v „souboru nástrojů AI v oblasti justice“, který má provozovat Komise, se členské státy vyzývají, aby si vyměňovaly informace a vytvořily společný základ pro případy využití, používání nástrojů AI a jejich přeshraniční rozvoj s cílem zlepšit justiční systémy a připravit budoucí řešení v oblasti interoperability, a to s přihlédnutím k Evropskému rámci interoperability, což je společně dohodnutý přístup k poskytování evropských veřejných služeb interoperabilním způsobem.
30. Jak již bylo uvedeno¹⁸, je třeba vybízet k podpoře právníků, odborníků v oblasti IT a příslušných orgánů či subjektů a jejich zapojení s cílem lépe a včas řešit výzvy spojené s digitální transformací. Odborná příprava justičních pracovníků a administrativních pracovníků justičních orgánů by se kromě povinnosti přijmout opatření, která v co největší míře zajistí dostatečnou úroveň gramotnosti v oblasti AI pro všechny justiční pracovníky využívající AI¹⁹, měla zaměřit na zvyšování povědomí. Měla by rovněž podporovat lepší porozumění důsledkům a rizikům spojeným s AI, posílit vědomosti o změnách v právních předpisech EU v reakci na potřeby digitální ekonomiky a společnosti a zlepšit účinné využívání AI a dalších nástrojů IT na podporu efektivity justičních systémů, přičemž je třeba si být vědom souvisejících rizik.
31. Členské státy se vyzývají, aby investovaly do bezpečné digitální infrastruktury a rozvoje schopností v oblasti justice s cílem podpořit zavádění pokročilých technologií, včetně nástrojů AI používaných v justičních systémech.

¹⁸ Bod 19.

¹⁹ Viz článek 4 aktu o AI.